

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Boekbespreking van: Die Institutionalisierte Vertretung der Verbände in der Europäischen Wirtschaftsgemeinschaft

Scholten, G.H.

Citation

Scholten, G. H. (1968). Boekbespreking van: Die Institutionalisierte Vertretung der Verbände in der Europäischen Wirtschaftsgemeinschaft. *Acta Politica*, 3: 1967/1968(2), 175-176. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3451007>

Version: Publisher's Version

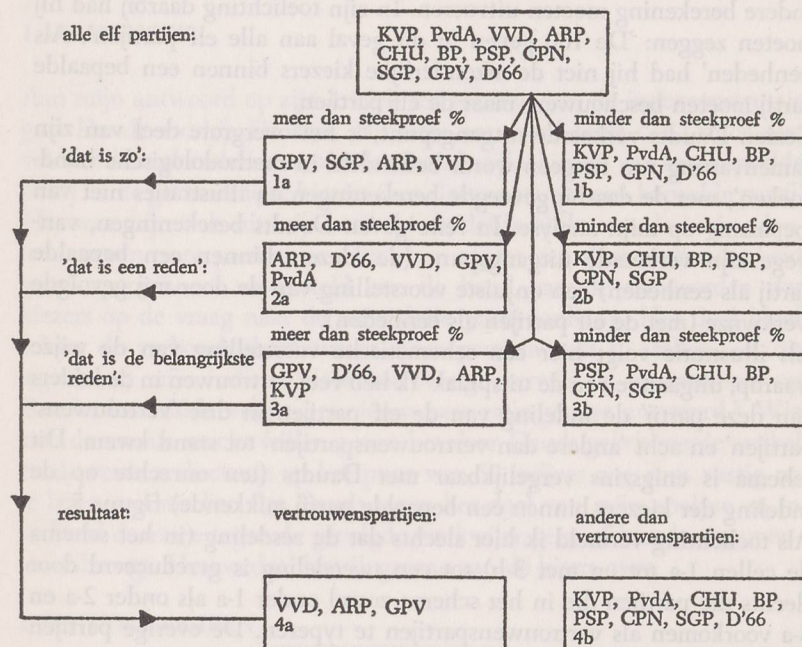
License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3451007>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Schema

Indeling van de elfpartijen in 'vertrouwenspartijen' en 'andere dan vertrouwenspartijen' op basis van de uitspraak 'Ik heb veel vertrouwen in de leiders van deze partij'

NASCHRIFT

Wij beiden blijven het zakelijk oneens over de in het geding zijnde indices en typologieën; wij zijn het er daarentegen geheel over eens, dat onze bijdragen in deze discussie de lezers een zodanige informatie geven dat zij zich zelf een oordeel over deze geschilpunten kunnen vormen.

H. Daudt
A. Hoogerwerf

BOEKBESPREKINGEN

COUWENBERG, s. w., *Oost en West op de drempel van een nieuw tijdperk*. Van koude oorlog naar vreedzame wedijver en samenwerking. Den Haag (Pax Nederland), 1966. —236 p. f 11,90.

De titel van dit boek geeft de teneur weer van de gedachtengang van de schrijver: in de jaren zestig is een kentering opgetreden in de verhouding oost-west. Stond men tot voor kort nog als onverzoenlijke monolithische blokken tegenover elkaar, thans tracht men los te breken uit het zwart-wit schema waarin het denken over en weer tijdens de koude oorlog was gevat. De beide militaire bondgenootschappen, de NAVO en het Warschau-pakt, worden steeds losser en er vindt een ontwikkeling naar een polycentrische wereld plaats. Dit nieuwe klimaat, waarin plaats is voor een dialoog en wederzijdse contacten, hangt naar de mening van de schrijver ten nauwste samen met de veranderingen die zich in de communistische wereld hebben voltrokken. Schrijver geeft een beschouwing over de achtergrond van deze ontwikkeling — revisionisme en nationalisering van het communisme — culminerend o.a. in de breuk met China. Een andere belangrijke factor was de realisering aan beide zijden dat de geweldige militaire macht in belangrijke mate onbeweeglijk is geworden en alleen nog maar is te gebruiken voor defensieve doeleinden en onbruikbaar is om kracht bij te zetten aan een offensieve diplomatie. Bovendien bestaat het gevaar dat elke kleine oorlog ontaardt in een grote. Terecht merkt schrijver overigens op dat aan een wezenlijke Amerikaanse samenwerking nog wel het een en ander in de weg staat: 'Zolang de Vietnam-oorlog voortduurt, is er echter weinig kans op een nauwere Russisch-Amerikaanse samenwerking. Vandaar dat de Chinezen niet geïnteresseerd zijn in een spoedige beëindiging van deze oorlog!' (blz. 22).

Praktisch alles wat in de verhouding tussen de communistische en westerse landen van belang kan zijn: de convergentietheorie, de ontwikkeling van het Amerikaanse liberalisme, de ontwikkeling in de westerse en communistische eigendomsopvattingen, de vreedzame coëxistentie, de ontmythisering van de oost-west verhouding komt aan de orde. Couwenberg behandelt talloze kwesties, te veel eigenlijk om werkelijk te diep te kunnen graven. Maar dit mag nauwelijks als een verwijt worden opgevat. De functie van het boek lijkt mij vooral gelegen in de omstandigheid dat het de ontwikkelde leek en student op een zeer breed vlak, bevattelijke en relevante informatie geeft over vele elementen die een rol spelen in de oost-west verhouding. De uitgebreide literatuurverwijzing maakt het boek tevens zeer geschikt als wegwijzer voor een verdere bestudering van de aan de orde gestelde vraagstukken.

F. van den Burg

FISCHER, F., *Die Institutionalisierte Vertretung der Verbände in der Europäischen Wirtschaftsgemeinschaft*. Hamburg (Hansischer Gildenverlag), 1965. —207 p. DM 26,—.

Organisaties van werknemers en ondernemers zijn op tal van manieren bij de beleidsvorming van de Europese Economische Gemeenschap betrokken. Dit is grotendeels via adviescolleges gekanaliseerd. Het boek van Fischer geeft een helder overzicht van de vele en uiteenlopende manieren waarop de economische pressiegroepen bij de EEG vertegenwoordigd zijn. Het is daarom niet alleen van be-

tekenis voor de studie van de EEG maar ook voor hen die zich in het algemeen met pressiegroepen bezig houden.

Het boek bevat achtereenvolgens hoofdstukken over de basis van het optreden van de pressiegroepen bij de EEG, de Europese pressiegroepen (de z.g. 'Sechserverbande'), de samenwerking tussen de groepen en de afdelingen van de Europese Commissie, de geïnstitutionaliseerde vertegenwoordiging van de groepen in de consultatieve organen en de betrekkingen tussen de groepen en het Europese Parlement en de Raad van Ministers. Fischer geeft een uitvoerige, gedegen en goed gedocumenteerde beschrijving van de institutionele kaders.

Het is jammer dat een aantal belangwekkende opmerkingen over de feitelijke interactie van pressiegroepen en Europese organen veel minder gedocumenteerd zijn. Dit stelt temeer teleur waar de schrijver meer dan tweehonderd pressiegroepen schriftelijk om inlichtingen verzocht en een honderdtal gesprekken met betrokkenen voerde. Fischer heeft dit materiaal en zijn ervaringen tijdens werkzaamheden bij de Europese Commissie uiteraard gebruikt, maar hij heeft er minder uitgehaald dan mogelijk zou kunnen zijn. Zowel de gestelde vragen als de verstrekte antwoorden blijven voor de lezer in het duister.

Fischer heeft mijns inziens niet aangetoond dat zijn optimistische visie over de heilzame samenwerking tussen de Commissie en de pressiegroepen geheel gerechtvaardigd is. Hij beweert enerzijds dat de adviesorganen de basis van de wilsvorming in de Gemeenschap verbreden en daardoor de besluitvorming democratischer maken, maar anderzijds dat de invloed van de 'Sechserverbande' beperkt is tot 'eine interessengeprägte Sachverständigenfunktion.' Hij laat zien hoezeer de belangen van de Europese Commissie en van deze groepen parallel lopen en dat de groei van deze groepen krachtig door de Commissie werd bevorderd. De vraag komt dan op, of bij dit samenspel van ambtelijke en verbonds 'Eurocraten', die volgens Fischer veelal als 'unbezahlten Hilfskräfte der Gemeinschaft' fungeren, er van dat democratischer maken van de wilsvorming veel terecht komt. Kan men deze groepen nog als de werkelijke vertegenwoordigers van de belanghebbenden beschouwen?

Fischer loopt wat te gemakkelijk heen over de uitsluiting bij het overleg van de communistische vakbonden; juist in verband met de door hem gelegde nadruk op de democratische betekenis van dit overleg.

Tegen een aantal ondergeschikte punten in het boek kan men ook bezwaar maken. Bijvoorbeeld tegen de bewering dat de Nederlandse Spoorwegen 'nach rein kaufmännischen Gesichtspunkten' geleid worden (blz. 141, noot 259).

Het is niet juist als Fischer concludeert:

'Mit insgesamt 16 beratenden Ausschüssen had die institutionalisierte Beteiligung der Verbände bereits jetzt einen Umfang erreicht, wie er in dieser Vielfalt weder im internationalen noch im einzelstaatlichen Bereich anzutreffen ist.' (blz. 188). Alleen al het aantal raden en commissies bij de centrale overheid waarin de Nederlandse vakcentralen vertegenwoordigd zijn, bedraagt een veelvoud van 16. Ook in Groot-Brittannië kent men een zeer groot aantal van dit soort lichamen.

In het algemeen bevestigt Fischer de bevindingen in het rapport *Pressiegroepen in de EEG* (Europa Instituut Universiteit van Amsterdam, Deventer, 1965), al komt het Economisch en Sociaal Comité er bij hem wat beter af. Hij heeft echter veel steekhoudende kritiek op de al te optimistische visie van Gerda Zellentin (in: *Der Wirtschafts- und Sozialausschuss der EWG und Euratom*, Interessenrepräsentation auf übernationaler Ebene, Leiden, 1962).

G. H. Scholten

VERKADE, w., *Democratic parties in the Low Countries and Germany. Origins and historical developments.* Leiden (Universitaire Pers), 1965. -331 p. f 40,-.

Obwohl Staat und Gesellschaft der Niederlande geradezu ein ideales Studienobjekt für Soziologen und Politikwissenschaftler darstellen, lassen sich die diesbezüglichen Arbeiten in nicht-niederländischer Sprache an den Fingern abzählen. Schon das genügt, um eine in englischer Sprache veröffentlichte Studie, die sich mit den niederländischen Parteien befasst, zu begrüßen. Noch veil erfreulicher ist, dass ausserdem die belgischen und deutschen Parteien behandelt werden, über die es im englisch-sprachigen Raum ebenfalls nur spärliche Literatur gibt.

In seiner Zielsetzung kritisiert der Autor zunächst und mit Recht die übliche Art, Parteiengeschichte zu schreiben. Man beschränke sich entweder auf die Parteien eines einzigen Landes oder auf Parteien verschiedener Länder mit ähnlichem ideologischen Hintergrund. Im ersten Fall bestehe die Gefahr, die spezifisch nationale Konkretion von Partei-Ideologien als normal zu betrachten und die Vielfalt möglicher Lösungen zu übersehen; im zweiten Fall neige man leicht dazu, das Wechselspiel zwischen den verschiedenen Parteien zu vernachlässigen und die Rolle des beschriebenen Parteityps zu überschätzen. (p. 7)

Um diese Nachteile zu vermeiden, will der Autor eine Geschichte der *verschiedenen* demokratischen Parteien *mehrerer* Länder, nämlich Belgiens, Hollands und Deutschlands schreiben. Als Hauptgrund für diese Auswahl nennt er Parallelen in der sozialen Entwicklung, im ideologischen Muster und in der Entwicklung von Wahlsystemen.

In einem einleitenden Kapitel über 'Parties as legal postulates and sociological realities' kommt Verkade im Anschluss an Ostrogorski, Michels und Marx Weber zu dem Ergebnis, dass alle Parteien in mehr oder minder starkem Masse oligarchische Elemente aufweisen. Da ihm der Einfluss des 'gewöhnlichen interessierten Bürgers' als Prüfstein für den demokratischen Standard von Parteien gilt, schenkt er im folgenden historischen Überblick der Position von Minderheiten, dem Einfluss unabhängiger Persönlichkeiten auf politische Massnahmen und der Nachfolge in den Führungsstäben besondere Beachtung. 'Internal tension, threads of scission, initiatives for merging are therefore as much vital as the results of elections, the chances of obtaining office or the parliamentary defeat of a government'. (p. 19)

Es folgt, nach Ländern getrennt, eine Parteiengeschichte in drei Etappen: 1) die Ursprünge der Parteibildung bis zum I. Weltkrieg, 2) die politische Entwicklung zwischen den beiden Kriegen, 3) der demokratische Widerstand gegen den National-Sozialismus und die demokratische Neugestaltung nach dem II. Weltkrieg. Vorgeschaltet sind jeweils Kapitel, in denen mehr oder weniger global die geistesgeschichtlichen, sozialen, technischen, weltpolitischen Hintergründe skizziert werden.

Es ist nicht leicht, Verkades Leistung gerecht zu werden. Sein Buch liefert einen reichen Schatz wertvoller Informationen und ist insofern zweifellos besser als alles, was bisher über die Parteien der drei behandelten Länder auf englisch erschienen ist. Dass dabei im wesentlichen nicht über das hinausgegangen wird, was die einschlägige Literatur enthält, ist in diesem Zusammenhang ohne Belang. (Für Deutschland vermisst man übrigens einen Hinweis auf die wichtigen Arbeiten von Bracher, Golay, Heidenheimer, Nipperdey, Wildenmann.)

Wohl aber muss gefragt werden, ob das anfangs gesteckte Ziel erreicht wird. Es fällt schwer, dafür positive Anhaltspunkte zu finden. Die Hauptkritik lässt sich in die Frage fassen: Hätte sich irgendetwas geändert, wenn der Autor seine Arbeit